

BOLALAR FOLKLORINING INKULTURATSIYA JARAYONI KECHISHIDAGI ROLI

M.M.Nasimdjanova¹

1. Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), "Din psixologiyasi va pedagogika" kafedrası dotsenti, O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi

Mas'ul muallif: Nasimdjanova M.

M, Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), "Din psixologiyasi va pedagogika" kafedrası dotsenti, O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi.

Received: 11 Oktabr 2026

Accepted: 16 Oktabr 2026

Published: 21 Oktabr 2026

Copyright: © 2026 by the author(s). Licensee Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Nasimdjanova, M. M. BOLALAR FOLKLORINING INKULTURATSIYA JARAYONI KECHISHIDAGI ROLI / M. M. Nasimdjanova // Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi. — 2026. — T. 10, № 2. — B. 30–33.

Annotatsiya. Maqolada bolalar folklorining inkulturatsiya jarayonidagi o'rni nazariy-tahliliy yondashuv asosida yoritiladi. Xalq ertaklari, maqollari, matallari va topishmoqlarning madaniy ma'nolar, qadriyatlar hamda xulq-atvor namunalarini o'zlashtirishdagi imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. O'zbek xalq ertaklari misolida hurmat, g'amxo'rlik, mehnatsevarlik, jasorat va hamjihatlikka oid tasavvurlarning ifodalanishi tahlil qilinadi. Madaniy o'rganish, hikoya qilish, sahnalashtirish va birgalikda o'qishga oid ilmiy materiallar asosida bolaning faol ishtiroki hamda kattalar bilan muloqotining ahamiyati muhokama etiladi. Etnopsixologik stereotip va arxetip tushunchalarining talqin chegaralari aniqlashtiriladi; folklor mazmunini biologik irsiyat yoki etnik guruhlarining o'zgarmas xususiyatlari bilan tenglashtirishdan saqlanish zarurligi ko'rsatiladi. Oilada va ta'lim muhitida folklordan yoshga mos, dialogga asoslangan foydalanish yo'nalishlari taklif qilinadi. Xorijiy tadqiqot natijalarining o'zbek folkloriga bevosita umumlashtirilishi cheklanganligi qayd etiladi. Maqola yangi empirik natijalarni taqdim etmaydi; uning xulosalari madaniy tajribani uzatish va bolalarning ijtimoiy rivojlanishini o'rganish uchun nazariy asos sifatida shakllantiriladi.

Kalit so'zlar: inkulturatsiya, bolalar folklori, etnopsixologiya, madaniy o'rganish, madaniy meros, xalq ertaklari, maqollar, matallar, topishmoqlar, stereotip, arxetip, oilaviy tarbiya, hikoya qilish, ijtimoiy rivojlanish.

РОЛЬ ДЕТСКОГО ФОЛЬКЛОРА В ПРОЦЕССЕ ИНКУЛЬТУРАЦИИ

Аннотация. В статье на основе теоретико-аналитического подхода рассматривается роль детского фольклора в процессе инкультурации. Анализируются возможности народных сказок, пословиц, поговорок и загадок в освоении культурных смыслов, ценностей и образцов поведения. На примере узбекских народных сказок рассматривается выражение представлений об уважении, заботе, трудолюбии, смелости и взаимной поддержке. На основе научных материалов о культурном обучении, рассказывании историй, драматизации и совместном чтении обсуждается значение активного участия ребёнка и его общения со взрослыми. Уточняются границы интерпретации понятий этнопсихологического стереотипа и архетипа; подчёркивается необходимость избегать отождествления фольклорного содержания с биологической наследственностью или неизменными свойствами этнических групп. Предлагаются направления использования фольклора в семье и образовательной среде с учётом возраста ребёнка и диалогового взаимодействия. Отмечаются ограничения прямого переноса результатов зарубежных исследований на узбекский фольклор. Статья не представляет новых эмпирических результатов; её выводы формулируются как теоретическая основа для изучения передачи культурного опыта и социального развития детей.

Ключевые слова: инкультурация, детский фольклор, этнопсихология, культурное обучение, культурное наследие, народные сказки, пословицы, поговорки, загадки, стереотип, архетип, семейное воспитание, рассказывание историй, социальное развитие.

THE ROLE OF CHILDREN'S FOLKLORE IN ENCULTURATION

Abstract. This article examines the role of children's folklore in enculturation through a theoretical and analytical approach. It considers how folk tales, proverbs, sayings, and riddles can support the acquisition of cultural meanings, values, and patterns of behaviour. Examples from Uzbek folk tales are used to discuss representations of respect, care, diligence, courage, and mutual support. Drawing on scientific materials concerning cultural learning, storytelling, dramatization, and shared reading, the article discusses the importance of children's active participation and interaction with adults. It clarifies the interpretive scope of ethnopsychological stereotypes and archetypes and stresses the need to avoid equating folklore content with biological inheritance or fixed characteristics of ethnic groups. Age-appropriate, dialogue-based approaches to using folklore in family and educational settings are proposed. The limitations of directly

generalizing findings from international studies to Uzbek folklore are acknowledged. The article presents no new empirical findings; its conclusions provide a theoretical basis for studying the transmission of cultural experience and children's social development.

Keywords: enculturation, children's folklore, ethnopsychology, cultural learning, cultural heritage, folk tales, proverbs, sayings, riddles, stereotype, archetype, family upbringing, storytelling, social development.

Kirish. Globallashuv va axborot almashinuvining jadallashuvi sharoitida bolalarning o'z madaniyatiga mansublik hissini shakllantirish masalasi alohida ahamiyat kasb etadi. Xalq og'zaki ijodi bu jarayonda avlodlar tajribasini bola tushuna oladigan obraz, voqea va nutq shakllariga aylantiradi. Ertak, maqol, matal va topishmoq kundalik hayotda muhim hisoblangan munosabatlarni ifodalab, bolaga yaxshilik, mas'uliyat, hamkorlik va adolat haqidagi dastlabki tasavvurlarni muhokama qilish imkonini beradi. UNESCO og'zaki an'analar va ifodalarni, jumladan tilni, nomoddiy madaniy merosning muhim sohalaridan biri sifatida ko'rsatadi [4].

Maqolaning maqsadi bolalar folklorining inkulturatsiya jarayonidagi o'rnini etnopsixologik jihatdan yoritish, uning madaniy me'yorlarni o'zlashtirish bilan bog'liq mexanizmlarini tahlil qilish hamda oilaviy va ta'limiy muloqot uchun amaliy yo'nalishlarni belgilashdan iborat. Tadqiqot nazariy-tahliliy xarakterga ega: o'zbek xalq ertaklari va maqollariga oid mazmuniy misollar madaniy o'rganish, hikoya qilish va bolalar nutqining rivojlanishiga bag'ishlangan ilmiy ishlar bilan qiyoslanadi. Maqolada yangi tajriba natijalari yoki muallif tomonidan yig'ilgan empirik ma'lumotlar taqdim etilmaydi.

Inkulturatsiya shaxsning o'z madaniyatiga xos ma'nolar, qadriyatlar va xulq-atvor usullarini hayot davomida o'zlashtirishini anglatadi. Uni biologik irsiyat bilan tenglashtirish to'g'ri emas: folklor mazmuni bolaga ijtimoiy muloqot, kuzatish, taqlid va birgalikdagi faoliyat orqali yetkaziladi. Shu bois bola ertakni faqat eslab qolmaydi, balki kattalar va tengdoshlar bilan munosabatda uning ma'nosini qayta ishlab boradi. Bir xil ertak turli oilalarda turlicha izohlanishi mumkin; bu holat madaniy tajribaning uzatilishida muhit va muloqotning rolini ko'rsatadi.

M. Tomasello, A. Kruger va H. Ratner madaniy o'rganishda boshqa shaxsning nuqtayi nazarini tushunish muhimligini ta'kidlaydi. Ular taqlid orqali, ko'rsatma asosida va hamkorlikda o'rganish shakllarini ajratadi [5]. Mazkur yondashuvni folklor tahliliga tatbiq etganda, kattalarning ifodali aytib berishi, bolaning savollariga javob berishi va tengdoshlar bilan syujetni ijro etishi turli o'rganish imkoniyatlari sifatida ko'rilishi mumkin. Bunday tatbiq folklor uchun taklif etilayotgan nazariy izoh bo'lib, ushbu tadqiqotda o'zbek folklorining samaradorligi bevosita o'lchangan degan ma'noni anglatmaydi.

Stereotip tushunchasini qo'llashda ham aniqlik zarur. Maqolada u madaniy tajribani tartibga soluvchi takrorlanuvchi tasavvur yoki xulq namunasi ma'nosida ishlatiladi. Bunday namuna etnik guruhning barcha a'zolariga bir xil xususiyatni yuklash uchun asos bo'la olmaydi. Bolaning individual tajribasi, oiladagi munosabatlar va ta'lim muhiti folkloridagi ma'nolarni qabul qilishiga ta'sir etadi. Milliy mansublikni rivojlantirish boshqa xalqlarni salbiy baholash yoki ulardan ustunlikni ta'kidlash bilan bog'lanmasligi kerak.

Jamiyat avlodlar davomida to'plangan tajribani saqlash va keyingi avlodlarga yetkazishdan manfaatdordir. Tajribaning ijtimoiy yo'l bilan uzatilishi muhim mazmunlarni tanlash va tartiblashni talab qiladi. Takrorlanuvchi madaniy tasavvurlar va xulq namunalari ana shu tartiblashda ishtirok etadi. Folklor esa ularni voqealar, obrazlar va qisqa hikmatli ifodalar orqali mujassamlashtiradi. Bolalik davrida bunday materiallar bolaning dunyo haqidagi dastlabki tasavvurlari bilan bog'lanadi.

Psixologik adabiyotlarda ongli va ongsiz jarayonlar turlicha tasniflanadi [2]. Shu sababli folklor ta'sirini ongning qat'iy belgilangan uch darajasiga avtomatik moslashtirishdan ko'ra, bolaning mazmunni anglashi, hissiy munosabati va xulqiy tajribasini ajratib ko'rish foydalidir. Etnopsixologik stereotiplar madaniy jihatdan shakllangan baholash namunalari, xulqiy stereotiplar esa takrorlanuvchi vaziyatlardagi barqaror harakat usullari sifatida talqin qilinishi mumkin [1].

Arxetip tushunchasi K. G. Yungning nazariy an'anasida doirasida umumiy ramziy obrazlarni izohlash uchun qo'llanadi [3]. Biroq muayyan xalq ertagidagi obrazning bolaga genetik yo'l bilan o'tishini bundan kelib chiqib tasdiqlab bo'lmaydi. Folkloridagi umumiy ramzlar va muayyan madaniyatda o'zlashtiriladigan ma'nolarni farqlash lozim. Asosiy madaniy tasavvurlar bola uchun yangi ma'lumotni tartibga soluvchi tayanch bo'lib xizmat qilishi mumkin; ular muloqot va tajriba davomida o'zgarib boradi.

Bolalar folklorining o'ziga xosligi inkulturatsiyaning samaradorligini shartlaydi. Bolalik davrida inson o'z xalqi mentalitetiga xos dunyo tasvirini shakllantiradi, milliy madaniyatni o'zlashtiradi.

An'anaviy tarzda barcha xalqlarda ertaklarda hayvonlar ishtirok etadi. Ularning orasida oddiy kumulyativ ertaklar alohida ahamiyat kasb etadi, chunki ular yaxlit, vaqt hamda fazoviy tasavvurlar qaytarilishi haqidagi tushunchalarni shakllantiradi. Yuqori ma'noviy daraja ko'pgina variatsiyalarda emotiv, pozitsion va vektor-dinamik kategoriyalarga nisbatan "mumkin – mumkin emas" chegarasini shakllantiradi. Ertaklarda yomonlik qilganlarning vafot etishi jazo sifatida talqin qilinishi hamda yaxshilik qilganlarning unib o'sish, barakaga erishish ko'rinishlari vital stereotiplarning obyektivlashishiga olib keladi.

Ertaklar va maqollardagi pozitsiyalilik katta va kichik qarindoshlarga yordam bergan va himoya qilganlarga nisbiy munosabatini obyektivlashtiradi. Masalan, "Kattaga hurmatda bo'l – kichikka izzatda" maqoli, "Zumrad va Qimmat" ertagida kattalar bilan munosabatlarda muhimi hurmat, kichiklar bilan munosabatlarda g'amxo'rlik va mas'uliyat, yordam bergan hamda himoya qilganlar bilan munosabatda kattalarga quloq solish va shu bilan birga, o'z-o'ziga ishonchning obyektivlashishi yuz beradi.

Sehrli o'zbek xalq ertaklari etnopsixologik kategoriyalarni sujet va metaforalarning murakkablashuvi orqali rivojlantiradi. Etnopsixologik stereotiplar bu yerda alohida bilimlarga ega bo'lish (masalan, Yalmog'iz kampir bilan

muomala), jasurlik (kutilmagan to'siqqa duch kelish), o'tkir aql, nostandart tafakkur (qahramonlarning ertaklarda topishmoqlarga javob topishi) va reaksiyalarning tezligi (qisqa muddatlarda vaziyatdan chiqib keta olish yo'llarini izlab topish).

Ertaklardagi vektor stereotip, avvalo yetarlicha murakkab bo'lgan alohida maqsadning mavjudligi bilan obyektivlashtiriladi. Maqsadga erishish uchun bir qator turli xarakterdagi sinovlardan o'tish, turlicha usullarni qo'llab ko'rish zarur bo'ladi. Maqsadlarning qo'yilishi shaxsdagi ma'naviy, intellektual va boshqa tomonlarning rivojlanishi uning ijtimoiy funksiyalarini bajarishidan ham muhimroq ekanligi haqida xulosa qilish imkonini beradi. Ertaklarda emotsional va etik baholashning mavjudligi etnopsixologik stereotiplarning namoyon bo'lishidan darak beradi. Masalan, sabr-toqatlilik, og'ir mehnatga xotirjamlik bilan munosabatda bo'lish, halol mehnat va xatti-harakat bilan munosib mukofotga erishish pozitiv baholashni yuzaga keltiradi hamda munosabat modellarida oldingi qatorga o'tkaziladi. Yuqoridagilardan shunday xulosaga kelishimiz mumkinki, ertaklar vositasida etnopsixologik stereotiplar shakllanadi va bolalardagi inkulturatsiya jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, "Zumrad va Qimmat" ertagida qizlar tarbiyasi, "Yoriltosh" ertagida opa-singillar ahilligi, "Uch og'ayni botirlar"da tasvirlangan yigitlarga xos mardlik, jasurlik genderga oid madaniy tasavvurlarni muhokama qilish imkonini beradi.

O'zbek xalq maqollari ham etnosning etnopsixologik stereotiplarini ifodalaydi. Maqollardagi optimizm, baxtning moddiy narsalar bilan o'lchanmasligi, kelajakning noma'lumligi va fatalizm, milliy va diniy bag'rikenglik, yaxshilik va yomonlikning subyektivligi bolalarda milliy xulq-atvor qoidalarini o'zlashtirishga yordam berishi mumkin.

Inkulturatsiya jarayonida topishmoqlarning roli ham katta. Etnopsixologiyada narsalar va hodisalarga munosabatlar, idrokning ijobiy va salbiy darajasi topishmoqlar orqali namoyon bo'ladi.

Shunday qilib, prozaik janrlar stereotiplar tizimini to'laqonli aks ettiradi va bolani jamoaning bir bo'lagiga aylanishi tabiiy yo'l bilan mavjud bo'lgan dunyoqarash va dunyodagi tartiblarni o'zlashtirishiga zamin yaratadi. Shuningdek, folklor psixologik stereotiplarning shakllanishida ham yetakchi ahamiyatga ega: masalan, alohida bilimlarga ega bo'lishning muhimligi, baxtning moddiy narsalar bilan o'lchanmasligi, tolerantlik va h.k.

Ertak tahlilida syujetning o'zi bilan birga uni aytib berish usuliga ham e'tibor qaratish lozim. Qahramonning qiyinchilikni qanday yenggani, kimdan yordam olgani va qarorining boshqalarga qanday ta'sir etgani haqida suhbatlashish bolaning voqealar o'rtasidagi aloqalarni anglashiga xizmat qilishi mumkin. Masalan, "Zumrad va Qimmat" ertagini muhokama qilishda faqat mukofot va jazoni sanab o'tish bilan cheklanmasdan, mehnat, muomala va adolat haqidagi savollarni qo'yish maqsadga muvofiq. Bu yondashuv bolaning tayyor bahoni takrorlashidan ko'ra, o'z fikrini asoslashiga sharoit yaratadi.

Maqol va matallarning qisqa shakli ularni kundalik muloqotga kiritishni yengillashtiradi. Biroq maqolning so'zma-so'z yod olinishi uning ma'nosi tushunilganini bildirmaydi. "Kattaga hurmatda bo'l - kichikka izzatda" kabi iborani oila yoki guruhdagi aniq vaziyat bilan bog'lab izohlash orqali bola hurmat va g'amxo'rlikning amaliy mazmunini ajrata oladi. Katta kishining fikrini hurmat qilish bolaning o'z fikrini aytish huquqini inkor etmaydi. Shu sababli tarbiyaviy suhbatda hurmat, xavfsizlik va shaxsiy chegaralar birgalikda tushuntirilishi zarur.

Topishmoq bolaning predmetni nomlash bilan cheklanmay, uning belgilarini ajratishi va bir-biriga o'xshash hodisalarni qiyoslashi uchun qulay materialdir. Javob topish jarayonida bola taxmin bildiradi, uni tekshiradi va xato bo'lsa boshqa yechimga murojaat qiladi. Tarbiyachi tayyor javobni tez aytish o'rniga, "Qaysi belgi senga yordam berdi?" deb so'rashi mumkin. Mazkur amaliy tavsiya topishmoqni bilimni nazorat qilish vositasigina emas, fikrlash va muloqot faoliyati sifatida tashkil etishga qaratilgan.

Folkloridagi qizlar va o'g'il bolalarga oid obrazlarni ham tarixiy-madaniy kontekstda sharhlash kerak. "Yoriltosh"dagi opa-singillar munosabati yoki "Uch og'ayni botirlar"dagi jasorat mavzusi hamjihatlik, yordam va mas'uliyatni muhokama qilishga imkon beradi. Biroq jasoratni faqat o'g'il bolaga, g'amxo'rlikni esa faqat qizga xos sifat sifatida tushuntirish tavsiya etilmaydi. Qahramonlarning fazilatlarini barcha bolalar uchun ahamiyatli insoniy xususiyatlar bilan bog'lash folklorning tarbiyaviy imkoniyatini kengaytiradi.

Ilk bolalikda folklor asosan kattalarning ovozi, takrorlanuvchi iboralar va sodda obrazlar orqali tanish madaniy muhitni yaratadi. Keyingi davrlarda bola syujetni tushunish, qahramonlar harakatiga baho berish va o'z fikrini bildirishga faolroq kirishadi. O'smirlikda esa ilgari o'zlashtirilgan ma'nolar shaxsiy tajriba va tengdoshlar bilan munosabatda qayta talqin qilinadi. Bu bosqichlar qat'iy chegaralangan ketma-ketlik emas: rivojlanish sur'ati va folklorga qiziqish individual hamda ijtimoiy sharoitlarga ko'ra farqlanadi. Erta inkulturatsiya imkoniyatlari kengayib boradi, biroq madaniyatni o'zlashtirish bolalik tugashi bilan yakunlanmaydi.

Kattalarning vazifasi folklor ma'nosini bolaga tayyor xulosa sifatida berish bilan cheklanmaydi. Ular tushunarsiz so'zlarni izohlashi, bolaning savollarini tinglashi va qahramonlarning qarorlari haqida birgalikda fikr yuritishi mumkin. Shuningdek, kattalarning kundalik xatti-harakati ertakda ulug'langan qadriyatga mos kelishi muhim. Bola hamjihatlik haqidagi hikoyani tinglab, oiladagi o'zaro yordamni ko'rsa, madaniy mazmunni hayotiy tajriba bilan bog'lash uchun imkoniyatga ega bo'ladi.

Hikoya qilishning rivojlantiruvchi imkoniyatlari empirik tadqiqotlarda ham o'rganilgan. A. Nicolopoulou va hammualliflar 149 nafar, asosan uch va to'rt yoshli bolalar ishtirokida hikoya tuzish va uni guruhda sahnalashtirish amaliyotini tekshirgan. Bir o'quv yili davomida mazkur faoliyatda ishtirok etish hikoyani tushunish, yozuv va so'z haqidagi dastlabki bilimlar, ramziy o'yin hamda o'zini boshqarishdagi yaxshilanishlar bilan bog'langan [6]. Natijalar aynan shu dastur va tanlanmaga tegishli; ularni barcha folklor janrlariga yoki o'zbek bolalariga avtomatik ravishda ko'chirish mumkin emas.

G. J. Whitehurst va hammualliflarning tadqiqotida ota-onalar bilan rasmiy kitob o'qish paytida bolaning faol nutqini rag'batlantirish usuli o'rganilgan. Ota-onalarga savol berish, bolaning javobini kengaytirish va uning fikr bildirishini qo'llab-quvvatlash o'rgatilgan; tajriba guruhida ayrim nutq ko'rsatkichlari yaxshilangan [7]. Tadqiqot folklor yoki etnik identiklikni bevosita o'lchamagan, ammo bolaning hikoya bilan faol muloqotga kirishishi muhimligini ko'rsatadi. Shuning uchun uning natijalari ertakni muhokama qilish usulini tanlash uchun yordamchi asos sifatida foydalanilishi mumkin.

Ushbu ilmiy ishlarni qiyoslash folklor mazmuni va undan foydalanish usulini farqlash zarurligini ko'rsatadi. Milliy ertakni tanlash madaniy materialni taqdim etadi, savol-javob, qayta hikoya qilish va sahnalashtirish esa bolaning shu material bilan ishlashini tashkil etadi. Nutq rivojlanishi haqidagi natija milliy qadriyatlar o'zlashtirilganining to'liq dalili hisoblanmaydi. Inkulturatsiyani baholash uchun bolaning ma'nolarni tushunishi, ularga munosabati va kundalik vaziyatlarda foydalanishini alohida kuzatish talab etiladi.

Oilada folkloridan foydalanish muntazam, lekin bolaning qiziqishiga mos muloqot tarzida tashkil etilishi mumkin. Kattalar bolaning yoshiga mos qisqa ertakni tanlab, uni birgalikda tinglash yoki o'qish, voqeani muhokama qilish va kundalik tajriba bilan bog'lashga e'tibor berishlari maqsadga muvofiq. Bolaning savollarini to'xtatish yoki barcha javoblarni "to'g'ri" va "noto'g'ri" deb qat'iy ajratish uning mustaqil talqinini cheklashi mumkin. Oilaviy suhbatda turli avlodlarning bir voqeani qanday tushunishi haqida gaplashish madaniy xotirani shaxsiy tajriba bilan bog'lash imkonini beradi.

Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda faoliyat tinglash, mazmunni qayta aytish, qahramonlarning qarorlarini muhokama qilish va kichik guruhda ijro etish bosqichlari orqali tashkil etilishi mumkin. Har bir bola uchun so'zlash, tinglash va rol tanlash imkoniyati bo'lishi muhim. Mashg'ulot yakunida tarbiyachi faqat matn yodlanganini emas, bolaning voqealar ketma-ketligini tushuntira olishini, boshqa fikrni tinglashini va o'z bahosini asoslashini kuzatishi mumkin. Bunday kuzatuvlar tavsiya etilayotgan amaliy mezonlar bo'lib, standartlashtirilgan diagnostik metodika sifatida taqdim etilmaydi.

Raqamli muhitda ertakning audio yoki video shakli madaniy materialga kirishni kengaytirishi mumkin. Shunga qaramay, ekran orqali namoyish etilgan matn bolaning uni qanday tushunganini o'z-o'zidan ko'rsatmaydi. Katta kishining savollari va izohlari, bolaning qayta hikoyasi hamda tengdoshlar bilan suhbatini saqlash zarur. Tanlangan materialning tili, yoshga mosligi va qahramonlarni tasvirlash usuli tekshirilishi lozim. Milliy folklori boshqa xalqlar ertaklari bilan qiyoslash esa o'xshash axloqiy muammolarni anglash va madaniy farqlarga hurmat bilan qarash uchun qo'shimcha imkoniyat sifatida taklif etiladi.

Xulosa qilib aytganda, bolalar folklori inkulturatsiyaning mazmuniy vositasi sifatida madaniy tajriba, axloqiy baholar va munosabat namunalari bolaga yaqin obrazlar orqali yetkazadi. Uning ta'siri faqat matnning mavjudligi bilan emas, bolaning mazmunni qanday tushunishi va muloqotda undan qanday foydalanishi bilan bog'liq. Ertaklar, maqollar va topishmoqlarni yoshga mos tanlash, faol suhbat bilan birlashtirish va stereotiplarni tanqidiy sharhlash folklorning tarbiyaviy imkoniyatlaridan foydalanishning muhim shartlari sifatida ko'riladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Этнические стереотипы поведения /Под ред. А.К. Байбурина. – Л.: Наука, 1985. – С. 10.
- [2] Немов Р.С. Психология: Словарь-справочник. – Ч.1. – С. 78-80.
- [3] Юнг К.Г. Человек и его символы. – М.: Серебряные нити: Университетская книга, 1997. – С.70.
- [4] UNESCO. Intangible Cultural Heritage. URL: <https://www.unesco.org/en/intangible-cultural-heritage> (murojaat sanasi: 10.10.2026).
- [5] Tomasello M., Kruger A. C., Ratner H. H. Cultural learning // Behavioral and Brain Sciences. 1993. Vol. 16, No. 3. P. 495-511. DOI: 10.1017/S0140525X0003123X.
- [6] Nicolopoulou A., Cortina K. S., Ilgaz H., Cates C. B., de Sá A. B. Using a narrative- and play-based activity to promote low-income preschoolers' oral language, emergent literacy, and social competence // Early Childhood Research Quarterly. 2015. Vol. 31. P. 147-162. DOI: 10.1016/j.ecresq.2015.01.006.
- [7] Whitehurst G. J., Falco F. L., Lonigan C. J., Fischel J. E., DeBaryshe B. D., Valdez-Menchaca M. C., Caulfield M. Accelerating language development through picture book reading // Developmental Psychology. 1988. Vol. 24, No. 4. P. 552-559. DOI: 10.1037/0012-1649.24.4.552.